

คำแนะนำในเฝ้าระวังและมันสำปะหลังที่แสดงอาการของโรคใบด่างมันสำปะหลัง

การสำรวจแปลงโรคใบด่างมันสำปะหลัง

สำรวจโดยเกษตรกร

แปลงปลูกใหม่

ให้ตรวจดูยอดที่แตกใหม่ว่าไม่มีอาการด่างหรือไม่ ถ้าพบอาการใบด่างให้เก็บทำลายด้วยการฝังกลบ ถ้าไม่แน่ใจให้เกษตรกรแจ้งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

๑. สำหรับต้นมันสำปะหลังที่โตแล้ว ให้เดินสำรวจแปลงทุก ๒ สัปดาห์ โดยตรวจดูมันสำปะหลังทุกต้นในแปลง

๒. หากพบต้นที่แสดงอาการใบด่าง ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร หรือกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ทันที หรือ แจ้งสายด่วนเฝ้าระวังโรคใบด่างมันสำปะหลัง โทร ๐๖ ๑๔๑๕ ๒๕๑๗ หรือ ๐๒ ๕๗๙๘๕๑๖

เจ้าหน้าที่รับแจ้งการพบอาการใบด่างต้องสงสัย

๑. เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรหรือกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ จะต้องเข้าไปตรวจวินิจฉัยภายใน ๔๘ ชั่วโมง

๒. เจ้าหน้าที่ตรวจวินิจฉัยแล้วให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง โดยเก็บตัวอย่างใบ ยอด ลำต้น และหัว ลงในถุงพลาสติก บรรจุในกล่องเก็บความเย็น เพื่อนำมาวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการของกลุ่มวิจัยโรคพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร

สำรวจโดยเจ้าหน้าที่

๑. การกำหนดพื้นที่การสำรวจ โดยแบ่งพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑.๑ **พื้นที่เสี่ยงมาก** พื้นที่ชายแดนติดประเทศกัมพูชา ๖ จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ สระแก้ว จันทบุรี พื้นที่ แหล่งผลิตพันธุ์มันสำปะหลัง นครราชสีมา และปราจีนบุรี โดยพื้นที่การสำรวจตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ตั้งแต่จังหวัดอุบลราชธานี-จังหวัดจันทบุรี

๑.๒ **พื้นที่เสี่ยงปานกลาง** พื้นที่ติดชายแดน ประเทศพม่า และ สปป. ลาว ๑๑ จังหวัด ได้แก่ น่าน เชียงราย พะเยา อุดรดิตถ์ เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อานาญเจริญ และ ฉะเชิงเทรา

๑.๓ **พื้นที่เสี่ยงน้อย** ได้แก่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั่วไป จำนวน ๓๑ จังหวัด

๒. การสำรวจ

๒.๑ พื้นที่เสี่ยงตามแนวชายแดนทั้งพื้นที่เสี่ยงมากและพื้นที่เสี่ยงปานกลาง โดยแบ่งพื้นที่สำรวจเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะ ๑-๕ กิโลเมตร สำรวจทุกแปลง ทุกต้น และระยะ ๖-๒๐ กิโลเมตร สุ่มสำรวจทุก ๕ กิโลเมตร โดยเดิน ๑ แถว เว้น ๓ แถว แบบตัวยู โดยดูทุกต้น และเก็บต้นมันสำปะหลังที่มีลักษณะอาการโรคใบด่างมันสำปะหลังโดยเก็บทุกส่วนของต้นมันสำปะหลัง ส่งมาทำการตรวจวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ

วางแผนการสำรวจตามมาตรฐาน ISPM No. ๖ (Guidelines for surveillance) โดยมีอัตราการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมให้กระจายทั่วพื้นที่ปลูกในแต่ละอำเภอ ดังนี้

พื้นที่ปลูก ๑-๒๕,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๑๐ จุด จำนวน	๕๐ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๒๕,๐๐๐ ไร่ – ๓๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๒๐ จุด จำนวน	๑๐๐ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๓๐,๐๐๐ ไร่ – ๔๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๓๐ จุด จำนวน	๑๕๐ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๔๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๔๐ จุด จำนวน	๒๐๐ ไร่

๒.๒ พื้นที่แหล่งผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง สำรวจทุก ๕ กิโลเมตร สุ่ม ๕ ไร่ โดยดูทุกต้นทั้ง ๕ ไร่ โดยเดิน ๑ แถว เว้น ๓ แถว แบบตัวยู และเก็บต้นมันสำปะหลังที่มีลักษณะอาการโรคใบด่างมันสำปะหลัง โดยเก็บทุกส่วนของต้นมันสำปะหลัง ส่งมาทำการตรวจวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ

๒.๓ พื้นที่เสี่ยงน้อย ได้แก่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั่วไป จำนวน ๓๑ จังหวัด

วางแผนการสำรวจตามมาตรฐาน ISPM No. ๖ (Guidelines for surveillance) โดยมีอัตราการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมให้กระจายทั่วพื้นที่ปลูกในแต่ละอำเภอ ดังนี้

พื้นที่ปลูก ๑-๒๕,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๕ จุด จำนวน	๒๕ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๒๕,๐๐๐ ไร่ - ๓๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๑๐ จุด จำนวน	๕๐ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๓๐,๐๐๐ ไร่ - ๔๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๑๕ จุด จำนวน	๗๕ ไร่
พื้นที่ปลูก > ๔๐,๐๐๐ ไร่	สำรวจ ๒๐ จุด จำนวน	๑๐๐ ไร่

แต่ละจุดสำรวจทุกต้น จุดละ ๕ ไร่ โดยเดิน ๑ แถว เว้น ๓ แถว แบบตัวยู และเก็บต้นมันสำปะหลังที่มีลักษณะอาการโรคใบด่างมันสำปะหลังโดยเก็บทุกส่วนของต้นมันสำปะหลัง ส่งมาทำการตรวจวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่เมื่อพบอาการใบด่าง

ในกรณีที่พบต้นมันสำปะหลังที่แสดงอาการใบด่างคล้ายโรคใบด่างมันสำปะหลังที่เกิดจากเชื้อ SLCMV ให้ดำเนินการดังนี้

๑. เก็บต้นที่แสดงอาการ โดยเก็บ ใบ ยอด ลำต้น และหัว ใส่ในถุงพลาสติก บรรจุในกล่องเก็บความเย็นเพื่อนำมาวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการที่ สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร เพื่อตรวจสอบ และสำรวจเพิ่มเติมแปลงโดยรอบในรัศมี ๕ กิโลเมตร จากจุดที่พบ

๒. ถอนทำลายต้นมันสำปะหลังที่เป็นโรค และต้นข้างเคียงโดยรอบในรัศมี ๒ เมตร โดยวิธีฝังกลบในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๒-๓ เมตร รดด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมิทรีน ๘๐% WG หรือ ไดยูรอน ๘๐% WP และกลบด้วยดินหนาไม่น้อยกว่า ๐.๕ เมตร ในกรณีที่ไม่สามารถฝังได้ให้ถอนต้นที่เป็นโรคตัดเป็นท่อนใส่ถุงดำ/กระสอบแล้วนำไปตากแดดไม่น้อยกว่า ๗ วัน หรือจนกว่าต้นมันสำปะหลังจะตาย

๓. พ่นสารฆ่าแมลงเพื่อกำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบ บนต้นมันสำปะหลังในแปลงที่พบอาการใบด่าง และแปลงข้างเคียงด้วยสารเคมี มิตาโคลพริด ๗๐% WG อัตรา ๑๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไดโนทีฟูแรน ๑๐% SL อัตรา ๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไทอะมีโทแซม ๒๕% WG อัตรา ๑๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไบเฟนทริน ๒.๕% EC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร และไตรอะโซฟอส ๔๐% EC อัตรา ๕๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทุก ๗ วัน โดยมันสำปะหลังอายุ ๑-๓ เดือน ใช้อัตราพ่น ๖๐ ลิตรต่อไร่ และมันสำปะหลังอายุ ๔-๘ เดือน ใช้อัตราพ่น ๘๐ ลิตรต่อไร่ ในกรณีพ่นสารทางอากาศให้ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารป้องกันกำจัดแมลงหิวข้าวในมันสำปะหลังด้วยอากาศยานไร้คนขับ

๔. ให้สำรวจ ตรวจสอบติดตามอย่างต่อเนื่อง ทุก ๒ สัปดาห์ หากพบต้นที่แสดงอาการใบด่างมากกว่า ๑๐ ต้นต่อไร่ ให้แจ้งสำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช โทรศัพท ๐๖ ๑๔๑๕ ๒๕๑๗ เพื่อประสานงานให้ดำเนินการทำลายต้นมันสำปะหลังทั้งแปลงตามมาตรการที่กำหนดไว้

วิธีทำลายต้นมันสำปะหลังที่เป็นโรค

๑. ในกรณีที่พบการระบาดของโรคไม่เกิน ๑๐ ต้นต่อไร่

- ต้นมันสำปะหลังต้นเล็กยังไม่ลงหัว ให้ถอนต้นมันสำปะหลังที่แสดงอาการของโรค และต้นข้างเคียง โดยรอบในรัศมี ๒ เมตร นำไปฝังกลบในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๒-๓ เมตร ราวด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมีทรีน ๘๐% WG และกลบด้วยดินหนาไม่น้อยกว่า ๐.๕ เมตร ในกรณีที่ไม่สามารถฝังได้ให้ถอนต้นที่เป็นโรคตัดเป็นท่อนใส่ถุงดำ/กระสอบแล้วนำไปตากแดดไม่น้อยกว่า ๗ วัน หรือจนกว่าต้นมันสำปะหลังจะตาย

- ต้นมันสำปะหลังลงหัวแล้ว ให้ตัด ต้น ใบ ยอด และเหง้าของมันสำปะหลัง นำไปฝังกลบในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๒-๓ เมตร ราวด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมีทรีน ๘๐% WG หรือ ไดยูรอน ๘๐% WP และกลบด้วยดินหนาไม่น้อยกว่า ๐.๕ เมตร ในกรณีที่ไม่สามารถฝังได้ให้ตัดเป็นท่อนใส่ท่อนใส่ถุงดำ/กระสอบมัดปากถุงให้สนิทนำไปตากแดดไม่น้อยกว่า ๗ วัน หรือจนกว่าต้นมันสำปะหลังจะตาย ส่วนผลผลิตหัวมันสำปะหลังต้องตัดเฉพาะส่วนของหัวมันสดเท่านั้นนำไปจำหน่าย ไม่มีส่วนที่ขยายพันธุ์ต่อได้ เช่น เหง้าติดไปด้วย

๒. ในกรณีที่พบการระบาดของโรคเป็นวงกว้าง (หรือมากกว่า ๑๐ ต้นต่อไร่) จำเป็นต้องถอนทำลายทั้งแปลง ให้ถอนต้นมันสำปะหลังทั้งหมดในแปลงที่พบต้นมันสำปะหลังที่พบโรค นำไปฝังในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๒-๓ เมตร โดยไม่ให้มีเหง้า เศษซากหรือชิ้นส่วนของต้นมันสำปะหลังหลงเหลืออยู่ในแปลง พนต้นมันสำปะหลังด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมีทรีน ๘๐% WG และกลบด้วยดินหนาไม่น้อยกว่า ๐.๕ เมตร ในกรณีที่ไม่สามารถฝังได้ให้ถอนต้นที่เป็นโรคตัดเป็นท่อนใส่ถุงดำ/กระสอบแล้วนำไปตากแดดไม่น้อยกว่า ๗ วัน ให้ต้นมันสำปะหลังตาย หรือนำต้นที่เป็นโรคเข้าเครื่องบดปนหรือเครื่องสับย่อย โดยรองพื้นด้วยพลาสติกให้เศษต้นที่ถูกทำลายอยู่บนพลาสติก จากนั้นฉีดพ่นด้วยสารกำจัดวัชพืช อะมีทรีน ๘๐% WG หรือ ไดยูรอน ๘๐% WP คลุมด้วยพลาสติกตากแดดให้ต้นมันสำปะหลังแห้งตาย

๓. หากต้องการนำผลผลิตหัวมันสำปะหลังไปจำหน่าย ต้องตัดเฉพาะส่วนของหัวมันสดเท่านั้น ไม่มีส่วนที่ขยายพันธุ์ต่อได้ เช่น เหง้าติดไปด้วย

๔. พ่นสารฆ่าแมลงเพื่อกำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบบนพืชบริเวณรอบๆ แปลงที่พบโรค มีระยะจากขอบแปลงประมาณ ๕ เมตร โดยใช้สารฆ่าแมลง เช่น มิดาโคลพริด ๗๐% WG อัตรา ๑๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไดโนทีฟูแรน ๑๐% SL อัตรา ๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไทอะมีโทแซม ๒๕% WG อัตรา ๑๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ไบเฟนทรีน ๒.๕% EC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร และไตรอะโซฟอส ๔๐% EC อัตรา ๕๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทุก ๗ วัน โดยมันสำปะหลังอายุ ๑-๓ เดือน ใช้อัตราพ่น ๖๐ ลิตรต่อไร่ และมันสำปะหลังอายุ ๔-๘ เดือน ใช้อัตราพ่น ๘๐ ลิตรต่อไร่ ในกรณีพ่นสารทางอากาศให้ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารป้องกันกำจัดแมลงหิวข้าวในมันสำปะหลังด้วยอากาศยานไร่คนขับ

แนวทางปฏิบัติสำหรับเกษตรกรหลังการทำลายแปลงปลูกมันสำปะหลังที่พบโรค

๑. ให้หยุดปลูกมันสำปะหลัง อย่างน้อย ๒ เดือน หรือปลูกพืชอื่น เช่น ข้าวโพด ถั่วเขียว ก่อนการปลูกมันสำปะหลังครั้งต่อไป ไม่ควรปลูกสับดูดา ละหุ่งและหม่อน ซึ่งเป็นพืชอาศัยของเชื้อโรคใบด่าง

๒. การใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังปลอดโรค โดยใช้ท่อนพันธุ์จากแหล่งพันธุ์ที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ และงดใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ